

राज्यातील ग्रामीण व नागरी भागात पिण्याच्या
पाण्याच्या टंचाई निवारणार्थ घ्यावयाच्या
उपाययोजनांबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: टंचाई २०१८/प्र.क्र. २०/पापु-१४
जी.टी.रुग्णालय संकुल, ७ वा मजला,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ००९
तारीख: २६ ऑक्टोबर, २०१८

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, पा.पु. व स्व. वि., क्रमांक: टंचाई ३०९९/प्र.क्र.१३/पापु-१४, दिनांक १ फेब्रुवारी, १९९९.
- २) शासन निर्णय, पा.पु. व स्व. वि., क्रमांक: टंचाई २०९९/प्र.क्र.१४/पापु-१४, दिनांक २ फेब्रुवारी, १९९९.
- ३) शासन निर्णय, पा.पु. व स्व. वि., क्रमांक: टंचाई १०९९/प्र.क्र.१२/पापु-१४, दिनांक ३ फेब्रुवारी, १९९९.
- ४) शासन परिपत्रक, पा.पु. व स्व. वि., क्रमांक: टंचाई १००५/प्र.क्र.३०५/पापु-१४, दिनांक २४ जानेवारी, २००६.
- ५) शासन निर्णय, पा.पु. व स्व. वि., क्रमांक: टंचाई २००८/प्र.क्र.१४९/पापु-१४, दिनांक २१ ऑगस्ट, २००९.
- ६) शासन परिपत्रक, पा.पु. व स्व. वि., क्रमांक: टंचाई १०१३/प्र.क्र.८४९/पापु-१४, दिनांक ४ जानेवारी, २०१४.
- ७) शासन निर्णय, पा.पु. व स्व. वि., क्रमांक: टंचाई २०१४/प्र.क्र.४८/पापु-१४, दिनांक ६ मे, २०१४.
- ८) शासन परिपत्रक, पा.पु. व स्व. वि., क्रमांक: टंचाई २०१८/प्र.क्र. २०/पापु-१४, दिनांक १४ फेब्रुवारी, २०१८.

परिपत्रक :-

राज्यात या वर्षी असमाधानकारक पाऊस झाला आहे. त्यामुळे राज्यातील काही जिल्ह्यांत या वर्षी तीव्र पाणी टंचाई भासण्याची शक्यता आहे. तरी, राज्यातील काही जिल्ह्यांत टँकरव्दारे पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यात येत आहे. शासनाने पिण्याच्या पाण्याच्या टंचाई निवारणार्थ ग्रामीण/नागरी क्षेत्रात घ्यावयाच्या उपाययोजना करीता वेळोवेळी स्थायी आदेशांव्दारे सविस्तर सूचना दिलेल्या आहेत.

त्या धर्तीवर यावर्षी राज्यातील संभाव्य पिण्याच्या पाण्याच्या टंचाईस तोंड देण्यासाठी खालील प्रमाणे दक्षता घेण्याबाबत/उपाययोजना राबविण्याबाबत सूचना देण्यात येत आहेत :-

- १) राज्यातील काही जिल्ह्यात /भागात पावसाचे प्रमाण अत्यल्प प्रमाणे असल्यामुळे त्या जिल्ह्यांत/भागात पिण्याच्या पाण्याची टंचाई निर्माण झालेली आहे अथवा काही कालावधीतच पाणी टंचाई निर्माण होणार आहे. हे लक्षात घेऊन शासनाच्या संदर्भाधिन स्थायी आदेशातील सूचनांच्या अनुषंगाने टंचाई कालावधीत तत्परतेने कार्यवाही सुरु करणे अपेक्षीत आहे. संदर्भाधीन शासन निर्णयांच्या प्रती उपलब्ध नसल्यास त्या तातडीने उपलब्ध करून घ्याव्यात.
- २) टंचाई हाताळण्यासंदर्भात संदर्भाधीन स्थायी आदेशातील सूचना तसेच शासन परिपत्रक समक्रमांक दिनांक १४ फेब्रुवारी, २०१८ अन्वये सविस्तर सूचना देण्यात आल्या आहेत. त्यानुसार तातडीने उचित कार्यवाही करण्यात यावी.
- ३) **टँकर/बैलगाडी द्वारे पाणी पुरवठा करणे :-** आकस्मिक उपाययोजनांवरे पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करणे शक्य नसल्यास टँकर/बैलगाडीने पाणी पुरवठा करणे ही एक खर्चिक बाब आहे. या योजनेतून कोणतीही मत्ता निर्माण होत नसून नागरिकांच्या दृष्टीने ही योजना फारशी सोईस्कर नाही. ती उपाययोजना अपरिहार्य परिस्थितीतच मंजूर घावी. यासाठी प्रथमतः आपआपल्या संबंधीत जिल्ह्यात उपलब्ध असलेल्या शासकीय टँकरचा पुरेपुर उपयोग करून घेण्यात यावा. शासकीय टँकर/वाहने अपुरे पडतील अशा वेळीच खाजगी टँकरने पाणी पुरवठा करण्यास मंजूरी घावी. पिण्याच्या पाण्याच्या तीव्र टंचाईच्या काळात टँकरने पाणी पुरवठा करणे ही योजना अधिक कार्यक्षमरित्या राबविली जावी व तक्रारीस वाव राहू नये या दृष्टीकोनातून संदर्भीय शासन परिपत्रक, दिनांक २४ जानेवारी, २००६ अन्वये दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात यावी.
- ४) जिल्हास्तरावर टंचाई परिस्थितीवर मात करण्यासाठी प्रत्येक जिल्हाधिकारी यांच्या कार्यालयात टंचाई नियंत्रण व समन्वयासाठी एक स्वतंत्र कक्ष निर्माण करण्यात यावा. सदर कक्षाचा प्रमुखपदी उप जिल्हाधिकारी दर्जाचा अधिका-याची नियुक्ती करण्यात यावी. याबाबतची माहिती शासन स्तरावर कळविण्यात यावी.
- ५) **तक्रारीचे निवारण :-** जनतेकडून येणा-या पाणी टंचाईच्या तक्रारींची तत्परतेने नोंद घेऊन उपाययोजना करण्यात याव्यात. पाणी टंचाई निवारण कार्यक्रमात कसूर झाल्यास लोकप्रतिनिधीकडून व वृत्तपत्रातून मोठ्या प्रमाणात तक्रारी मांडल्या जातात. ही वस्तूस्थिती विचारात घेऊन अशा तक्रारींना वाव राहू नये म्हणून वरील प्रमाणे तातडीने कार्यवाही करावी. वृत्तपत्रात आलेल्या पिण्याच्या पाण्याच्या टंचाई संदर्भात बातम्याबाबत योग्य ती उपाययोजना करून वृत्तपत्रास जिल्हाधिका-यांकडून खुलासाही पाठविण्यात यावा.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१८१०२६१२१०५३८२२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श्यामलाल गोयल)

अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
३. सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
४. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई-३२,
५. प्रधान सचिव, वित्त विभाग/नियोजन विभाग व ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
६. सचिव, महसूल व वनविभाग (मदत व पुर्ववसन), मंत्रालय, मुंबई-३२,
७. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई,
८. विभागीय आयुक्त, (सर्व)
९. जिल्हाधिकारी (सर्व),
- १०.जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, (सर्व),
- ११.कार्यकारी अभियंता (सर्व) ग्रामीण पाणी पुरवठा जिल्हा परिषद
- १२.निवड नस्ती (पापु-१४).